

*До разової спеціалізованої вченої
ради Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда
Юзькова*

29013., м. Хмельницький, вул. Героїв
Майдану, 8

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, доцента
Буги Ганни Сергіївни на дисертацію
Заяца Валерія Юрійовича на тему «Правовий статус прокурора в
адміністративному судочинстві в справах про корупційні
правопорушення», представлену до захисту у разову спеціалізовану вчену
раду Хмельницького університету управління та права імені Леоніда
Юзькова на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право**

Ступінь актуальності обраної теми

Важливу роль у захисті прав, свобод та інтересів держави та особи відіграє прокуратура. Одним із завдань прокуратури є забезпечення дотримання законності в державі та нормальне функціонування всіх гілок виконавчої влади. Слід зазначити, що прокуратура поступово перетворюється з наглядової інституції в орган, який повинен представляти інтереси громадян або держави в суді, а її обов'язком є забезпечення виконання процесуальних норм та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави у випадках і порядку, передбачених законом. В ст.3 Закону України «Про прокуратуру» закріплено засади, на яких ґрунтується діяльність прокуратури, а саме: верховенство права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю; законність, справедливість, неупередженість та об'єктивність; територіальність; презумпція невинуватості; незалежність прокурорів, що передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень при виконанні службових обов'язків; політична нейтральність прокуратури; недопустимість незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади; повага до незалежності суддів, прозорості діяльності прокуратури; неухильне дотримання вимог професійної етики та поведінки. А відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII, органи прокуратури України, поряд з Національною поліцією, Національним антикорупційним бюро України та Національним агентством з питань запобігання корупції, віднесені до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції. У системі органів прокуратури повноваження щодо протидії та запобігання корупції покладаються не лише на Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, адже окремі функції у цій сфері виконують й інші прокурори Офісу Генерального прокурора з огляду на їх функціональні

обов'язки (нагляд за провадженням досудового розслідування, виявлення ознак корупційних правопорушень під час проведення перевірок тощо), унормовані на законодавчому рівні. Отже, прокуратура України займає центральне місце в системі українських антикорупційних правоохоронних органів. Реалізує вона цю протидію, здійснюючи функції процесуального керівництва досудовим розслідуванням, підтримання державного обвинувачення в судах, представницьку діяльність у позакримінальній сфері та координуючи дії правоохоронних органів у сфері протидії злочинним проявам корупції.

Таким чином, актуальність теми дисертаційного дослідження Заяца Валерія Юрійовича, яке присвячено питанням правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві в справах про корупційні правопорушення, не викликає сумнівів як у науково-теоретичному, так і у практичному аспектах.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача

Науковий рівень дисертаційного дослідження та наукових публікацій В. Ю. Заяца відповідає вимогам, що висуваються до робіт на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право.

Робота виконана у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, відповідно до Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, схваленої Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021, Стратегії розвитку прокуратури на 2021–2023 роки, затвердженої наказом Генерального прокурора від 16 жовтня 2020 р. № 489, Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленого постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII, Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р., Пріоритетних напрямків фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21, та на виконання програми досліджень Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (номер державної реєстрації 0108U008927).

Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено у 8 наукових публікаціях, серед яких 4 статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, 4 тези доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Вони відображають наукову новизну обраної В. Ю. Заяцом теми.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях

Ціла низка результатів і висновків, які з них слідує, були отримані вперше і мають достатній ступінь наукової новизни. Зокрема, вперше виокремлено основні стадії діяльності прокурора в рамках юрисдикційно-наглядкової процедури в позасудовому порядку в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення, що включають процесуальні дії прокурора, спрямовані на запобігання корупційним адміністративним правопорушенням (превентивна) та на прийняття рішення про порушення провадження у справі про притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення (оперативна). Також обґрунтовано доцільність розширення повноважень Спеціалізованої антикорупційної прокуратури в частині представництва інтересів у адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення з метою підвищення ефективності протидії корупційним адміністративним правопорушенням. Викликає певний інтерес розроблені автором шляхи вдосконалення правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення, а саме запровадження виборної посади Генерального прокурора, закріплення повноважень прокурора в адміністративному судочинстві зі збору доказів у справах про корупційні правопорушення, впровадження інституту зупинення перебігу строків накладення адміністративного стягнення у разі ухилення особи, яка притягується до адміністративної відповідальності, від явки до суду, вдосконалення положень Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів з урахуванням міжнародних стандартів та забезпечення його транспарентності, запровадження системи випадкового розподілу справ про корупційні правопорушення відповідно до спеціалізації, здійснення заходів організаційно-правового характеру, спрямованих на поглиблення професійних знань прокурорів.

Результати дисертаційного дослідження опубліковані в фахових виданнях України, а також представлені у вигляді доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Публікації повністю відповідають предмету дослідження і вирішують завдання, що були поставлені в дисертації. Отримані висновки й результати автора з відповідної тематики були впроваджені в низці профільних університетів й інститутів України. Таким чином, дисертаційне дослідження Заяця Валерія Юрійовича виконане на високому науково-методичному і методологічному рівнях.

Результати і положення дисертації, які виносяться на захист, відповідають усім вимогам положення на здобуття ступеня доктора філософії, є обґрунтованими та логічними, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість результатів дослідження, положень та висновків досліджень дисертаційної роботи Заяця Валерія Юрійовича не викликають

жодних зауважень. Вони логічно витікають з тексту дисертаційного дослідження та базуються на власних судженнях автора, зібраних матеріалах, їх аналізі та узагальненні. Висновки дисертаційної роботи логічно витікають із отриманих результатів, а рекомендації базуються на висновках дослідження.

Інформаційну та емпіричну базу дослідження склали узагальнення практики участі прокурора в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення, рішення Конституційного Суду України, судові рішення Верховного Суду, аналітично-статистичні матеріали, довідкові видання, практична діяльність інституцій громадянського суспільства, навчально-методичні напрацювання за темою дослідження.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Результати дослідження, що виносяться на захист, отримані завдяки всебічному використанню комплексного підходу, який передбачає поєднання низки різноманітних методів наукового пізнання – загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання, серед яких діалектичний та формально-логічний, системний, метод аналізу та синтезу, функціонально-структурний метод, формально-юридичний метод. Зокрема, застосування *логічного методу* дозволило визначити елементи правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення. *Метод семантичного аналізу* застосовано для з'ясування змісту понять «корупція», «корупційне правопорушення», «правопорушення, пов'язане з корупцією», «правовий статус», «повноваження», «права та обов'язки», «гарантії» тощо. *Структурно-функціональний метод* застосовувався для аналізу системи, структури, повноважень. *Застосування методів аналізу і синтезу* дало змогу дослідити принципи та особливості здійснення повноважень прокурора в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення, а також розкрити питання його відповідальності за невиконання чи неналежне виконання судових рішень. У процесі *аналітичного огляду* нормативно-правових актів ЄС та досвіду зарубіжних країн щодо визначення правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення було використано порівняльний метод, що дало можливість сформулювати низку рекомендацій для вдосконалення законодавства України, в якому закріплюється досліджений правовий статус. Вказані методи застосовувалися у взаємозв'язку та взаємозалежності, що дозволило забезпечити повноту, всебічність та об'єктивність дослідження.

Проведене дослідження дозволило автору вирішити низку теоретичних та практичних проблем правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Сформульовані й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі можуть бути використані у:

- *науково-дослідній роботі* – для проведення подальших досліджень правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві (*Акт впровадження від 18.12.2022 р.*);

- *правотворчості* – для внесення змін і доповнень до Закону України «Про запобігання корупції», КУпАП, нормативно-правових актів, що стосуються визначення повноважень Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

- *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Теорія та практика адміністративного судочинства», «Правове регулювання запобігання та протидії корупції», «Практичні аспекти застосування антикорупційного законодавства», підготовці та вдосконаленні робочих програм, планів, лекційного матеріалу, навчального матеріалу для семінарських та практичних занять у вищих навчальних закладах (*Акт впровадження від 20.06.2023 р. № 0505/23*).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому

Дисертаційна робота Заяця Валерія Юрійовича викладена українською мовою на 204 сторінках. Структура роботи відповідає вимогам МОН України та положенню про присудження ступеня доктора філософії. Вона структурована і складається з анотацій, вступу, трьох розділів, що містять шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел (245 найменувань на 26 сторінках) та 4 додатків (на 14 сторінках).

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, наводить перелік публікацій, в яких викладені основні результати представленого дослідження. Анотація викладена українською і англійською мовами. У вступі визначено об'єкт і предмет дослідження, наведено актуальність вибраної теми, зазначені особисті внески дисертанта та інформацію про апробацію дисертації на профільних заходах.

Розділ 1 «Загальнотеоретична характеристика правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві в справах про корупційні правопорушення та елементів його структури».

Стверджується, що у широкому розумінні корупція є системою суспільних відносин, яка протистоїть нормам суспільної моралі і складається внаслідок несправедливого отримання та/або перерозподілу благ особою, яка має службові повноваження, з метою задоволення інтересів осіб, що включені в цю систему. Це досягається завдяки використанню спеціальних можливостей, що випливають зі службових повноважень. Таке розуміння корупції вважається «синтетичним соціальним та кримінологічним, а не суто юридичним поняттям». За цим підходом основний акцент робиться на неформальній поведінці правлячої еліти, яка нелегітимно використовує свої владні повноваження та соціальні блага. Автор доводить, що таке розуміння корупції дозволяє розглядати її як складний соціальний феномен, який включає не лише юридичний аспект, але й політичний, соціальний, економічний та моральний. Підкреслює важливість аналізу неформальних практик та поведінки еліти, що сприяють поширенню корупції в суспільстві.

Автором зосереджено увагу на дослідженні поняття «корупція» та співвідношенні понять «корупційне правопорушення» та «правопорушення, пов'язане з корупцією». На основі детального аналізу вітчизняного та зарубіжного антикорупційного законодавства дістала подальшого розвитку наукова позиція щодо недоцільності застосування на законодавчому рівні нормативного визначення поняття «корупція» у зв'язку з динамічністю соціальної природи цього явища, що зумовлює складність та повільну адаптацію закріпленої дефініції до мінливих суспільних відносин і знижує рівень ефективності у сфері протидії корупції. У ході характеризувannya співвідношення понять «корупційні правопорушення» та «правопорушення, пов'язані з корупцією» підтримано підхід, за яким вони розмежовуються за об'єктом посягання. Здійснено аналіз причин колізійності норм Закону України «Про запобігання корупції» (де передбачено всі види юридичної відповідальності за корупційні правопорушення, крім адміністративної) та глави 13-А КУпАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією» (яка містить як корупційні правопорушення, так і правопорушення, пов'язані з корупцією) і визначено, що до них належить, зокрема, невважена адаптація українським законодавцем національного законодавства до вимог антикорупційного законодавства країн ЄС, при якій не враховано традиційне розуміння системи права, притаманної Україні. Запропоновано доповнити види відповідальності, визначені в Законі України «Про запобігання корупції», за корупційні правопорушення адміністративною відповідальністю.

Доводиться, що результати анкетування працівників правоохоронних органів та думка багатьох юристів-практиків свідчать про те, що законодавче визначення корупції вважається достатньо адекватним. Зазначається, що до прийняття першого антикорупційного закону в Україні відсутність визначення поняття «корупція» в національному законодавстві спричиняла неефективність боротьби з цим явищем. Тому введення визначення корупції на законодавчому рівні вважається компромісним рішенням, яке охоплює саме поняття корупції та основні види корупційних діянь. Отже, доходимо висновків, що існує розбіжність у розумінні корупції між науковою літературою та законодавством. Тоді як наукова література вважає широке розуміння корупції більш адекватним, законодавство використовує звужений підхід, що може вплинути на ефективність боротьби з цим явищем.

Обґрунтовано, що аналіз міжнародних договорів та зарубіжного досвіду дійсно може привести до висновків, що в провідних країнах Європейського Союзу, включаючи Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, поняття «корупція» не має визначення в законодавстві і корупційні прояви розглядаються як кримінальні правопорушення. Сучасне антикорупційне законодавство України містить визначення поняття «корупція», яке виражається через перелік конкретних дій, що є проявами корупції. Проте автором доводиться, що національне антикорупційне законодавство є динамічним і постійно змінюється. Це призводить до того, що визначення «корупції» може втрачати свою актуальність з часом, а це у свою

чергу знижує ефективність боротьби з цим явищем і запобігання йому з боку спеціальних уповноважених органів та громадянського суспільства.

В. Ю. Заяц робить висновок, що основними елементами правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення є: 1) законодавство, яке регламентує діяльність прокурора; 2) порядок призначення на посаду; 3) повноваження прокурора як сукупність регламентованих адміністративним законодавством прав та обов'язків; 4) гарантії діяльності; 5) принципи діяльності; 6) порядок та підстави притягнення до відповідальності; 7) порядок та підстави звільнення з посади.

Обґрунтовано, що діяльність прокуратури ґрунтується на засадах: 1) верховенства права та визнання людини, її життя і здоров'я, честі та гідності, недоторканності та безпеки найвищою соціальною цінністю; 2) законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності; 3) територіальності; 4) презумпції невинуватості; 5) незалежності прокурорів, що передбачає існування гарантій від незаконного політичного, матеріального чи іншого впливу на прокурора щодо прийняття ним рішень під час виконання службових обов'язків; 6) політичної нейтральності прокуратури; 7) неприпустимості незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади; 8) поваги до незалежності суддів, що передбачає заборону публічного висловлювання сумнівів щодо правосудності судових рішень поза межами процедури їх оскарження у порядку, передбаченому процесуальним законом; 9) прозорості діяльності прокуратури, що забезпечується відкритим і конкурсним зайняттям посади прокурора, вільним доступом до інформації довідкового характеру, наданням на запити інформації, якщо законом не встановлено обмежень щодо її надання; 10) неухильного дотримання вимог професійної етики та поведінки. Усі засади (принципи) є невід'ємною складовою діяльності прокуратури і прокурорів. Їх неухильне дотримання є запорукою успішного виконання завдань і функцій, покладених на систему прокуратури України.

Розділ 2 «Характеристика основних елементів правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві в справах про корупційні правопорушення».

В. Ю. Заяц доводить, що Концепція реалізації функції прокуратури, включаючи прокурорське представництво, може бути розглянута у двох основних аспектах: 1) позасудове представництво. Прокурор може представляти інтереси держави або громадян у позасудових процедурах, таких як адміністративні процеси, адміністративні розслідування, діяльність контрольних органів тощо. У цьому випадку прокурор виступає як представник держави чи громадян, захищаючи їхні права та інтереси в відносинах з іншими суб'єктами; 2) судове представництво. Прокурор також може виступати як сторона в судових процесах, представляючи інтереси держави або громадян у кримінальних, цивільних або адміністративних судах. У цьому випадку прокурор має правовий статус сторони процесу, що дозволяє йому активно брати участь у судових засіданнях, представляти свої докази та аргументи, а

також подавати апеляційні скарги, враховуючи відповідне законодавство та правила процесуального права.

Констатовано, що правовий статус прокурора як сторони процесу в суді не перешкоджає йому виконувати свої інші функції, зокрема, вести досудове розслідування та забезпечувати додержання законності. Прокурор може виступати як представник громадського обвинувачення у кримінальних судових процесах, а також брати участь у цивільних і адміністративних справах як зацікавлена сторона. Отже, право прокурора на подання апеляційних скарг в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення є частиною його функції представництва. Законодавство та суд повинні враховувати цей аспект, забезпечуючи належну реалізацію прав та обов'язків прокурора в межах процесуального порядку.

Стверджується, що для ефективного виконання своїх обов'язків прокурором необхідно забезпечити незалежність його діяльності. Гарантії незалежності прокурора включають спеціальний порядок призначення на посаду, звільнення з посади та притягнення до дисциплінарної відповідальності. Також важливий порядок виконання повноважень, який визначається процесуальними та іншими законами. Забороняється незаконний вплив, тиск або втручання у виконання повноважень прокурора. Законом встановлюється порядок фінансування та організаційного забезпечення роботи прокуратури. Прокурор повинен мати належне матеріальне, соціальне та пенсійне забезпечення. Також важливе функціонування органів прокурорського самоврядування. Передбачається захист особистої безпеки прокурора, його сім'ї та майна, а також інші засоби їх правового захисту.

Також автор доводить, що відповідно до Закону України «Про прокуратуру» позитивним моментом є ускладнення порядку добору кандидатів на посади місцевих прокурорів, адже їх призначення фактично буде включати в себе цілих 13 етапів, а отже, прирівнюється до порядку в ст. 66-71 Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Така процедура, поза сумнівом, зменшує ризик виникнення корупційної складової при призначенні відповідних прокурорів на посаду.

Розділ 3 «Особливості реалізації повноважень прокурора в адміністративному судочинстві в справах про корупційні правопорушення».

Автор слушно зауважує, що доцільно на законодавчому рівні через внесення змін до Кодексу про адміністративні правопорушення обмежити право прокурора щодо порушення корупційних справ про адміністративні правопорушення, виключивши можливість винесення відповідних постанов щодо громадян, оскільки предметом прокурорського нагляду за чинним законодавством є діяльність органів влади та їх посадових осіб.

Доведено, що відповідно до положень чинного законодавства України, в тому числі норм КУпАП, узагальнено перелік повноважень прокурора у справах про корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією, а саме: 1) виявлення правопорушень: прокурор зобов'язаний виявляти факти адміністративних правопорушень, проводити аналіз інформації, отриманої з різних джерел, включаючи правоохоронні органи, громадські

об'єднання, громадян і т. д.; 2) документальна фіксація: прокурор має право оформлювати матеріали адміністративних проваджень, складати протоколи, протокольні відомості, доповіді та інші необхідні документи; 3) збирання та перевірка доказів: прокурор має повноваження збирати докази про вчинені адміністративні правопорушення, включаючи документи, свідчення, експертні висновки тощо. Він також здійснює перевірку достовірності доказів та їх використання в адміністративному провадженні; 4) розгляд справ: прокурор має право брати участь у розгляді адміністративних справ, виступати з обвинувальними доказами та аргументами, давати висновки щодо кваліфікації правопорушень та запропонувати відповідні постанови (рішення) суду; 5) виконання постанов (рішень): прокурор зобов'язаний контролювати виконання постанов (рішень) суду в адміністративних провадженнях, вживати необхідних заходів для їх реалізації та забезпечення ефективності.

Встановлення процедури ефективної взаємодії між органами прокуратури та адміністративними комісіями, як зазначає В. Ю. Заяц, дозволить зменшити кількість адміністративних деліктів (превентивна функція), у межах яких необхідно на законодавчому рівні скоротити повноваження органів прокуратури щодо порушення справ про адміністративні правопорушення шляхом виключення з компетенції прокурора права порушення справ, що передбачають відповідальність порушення правових актів органів місцевого самоврядування. Подібні зміни зумовлюються тим, що порушення прокурором справ про адміністративні правопорушення неодмінно має бути наслідком його наглядової діяльності. Крім того, запропоновані зміни повинні сприяти зниженню навантаження як на органи прокуратури, так і на адміністративні комісії.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці

Отримані результати дисертаційного дослідження Заяца Валерія Юрійовича щодо правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення рекомендуються для використання в діяльності закладів вищої освіти, в науково-дослідних розробках установ й організацій, дослідниками при написанні статей та монографій, плануванні досліджень у цьому напрямку.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію В. Ю. Заяца, необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту:

1. За результатами свого дослідження здобувач формулює велику кількість пропозицій, проте не всі вони видаються належним чином обґрунтованими. Зокрема, додаткового обґрунтування потребує застосований автором підхід до розуміння функції прокурорського представництва в позасудовому порядку в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення, що дозволило розглядати прокурора як сторону процесу (а не лише як учасника процесу).

2. Потребує додаткових пояснень позиція автора щодо доцільності розширення кола повноважень працівників прокуратури шляхом застосування механізму взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування, зокрема в частині процедури її застосування.

3. Бажано було б розширити емпіричну базу дослідження: провести анкетування серед прокурорів, представників громадських організацій, журналістів. Як вбачається, бракує й статистичних даних Офісу Генеральної прокуратури та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Загалом емпірична база потребує більшої конкретизації.

4. Автором удосконалено положення щодо переліку особливостей правового статусу прокурора як суб'єкта адміністративного судочинства у справах про корупційні правопорушення, серед яких визначено, що прокурор є гарантом законності в адміністративному провадженні у справах про корупційні правопорушення. Однак, як вбачається з тексту роботи, здобувач досить часто акцентує увагу на тому, що основоположним принципом організації та діяльності прокуратури є принцип верховенства права. Принцип верховенства права є одним з основоположних конституційних принципів, як і принцип законності. Водночас у правовій науці ці принципи досить часто досліджуються спільно з метою розкриття змісту кожного з них. Однак з роботи не вбачається, чи належить принцип верховенства права до переліку особливостей прокурора як суб'єкта адміністративного судочинства у справах про корупційні правопорушення.

Висловлені зауваження носять переважно уточнюючий характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження. Вони переслідують мету запросити автора до наукової дискусії та врахувати зазначені зауваження в подальшій науковій розробці проблематики дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності

У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Заяця Валерія Юрійовича є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

1. Дисертаційна робота Заяця Валерія Юрійовича на тему «Правовий статус прокурора в адміністративному судочинстві в справах про корупційні правопорушення», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні проблем правового статусу прокурора в адміністративному судочинстві у справах про корупційні правопорушення.

2. Дисертація Заяця Валерія Юрійовича на тему «Правовий статус прокурора в адміністративному судочинстві в справах про корупційні правопорушення» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів

вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Заяц Валерій Юрійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право зі спеціальності 081 Право.

Опонент:

**Доцент кафедри адміністративно-
правових дисциплін факультету №2
Донецького державного університету
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
доцент**

Ганна БУГА